

letes és hazugságtól mentes mondatot, szót, betűt egész életükben. Azok is, akik vállveregetést kaptak a kijáró pofon helyett, igyekezünk végre belátni a tényeket. Hadállásainkat ellepi a szemét, számoljunk le azzal, hogy amit ma mondhatunk az ugyis vagy csak tévedés és tudatlanság lehet, vagy pedig hazugság. Napjaink eseményeivel ugysem vehetjük fel a versenyt. Nincs annyi üres éjszakája az emberi életnek, amennyi elég volna arra, hogy ezen eseményeknek csak egy jelentéktelen kis százalékát is kommentáljuk és megmagyarázzuk. Nincs az a tébolyodott írói agy, amely felvehetné a versenyt a megtörtént eseményekkel produkcióban. Vagy ha van egy olyan írói agy, úgy mielőbb gondoskodás történik afelől, hogy említett agy szétverésék. Ennek a társadalomnak távolról sincs szüksége agyra, még saját maga létének igazolására sem. Az örültség és a gonosz butaság nem szorul arra rá, hogy igazoltassék. Egyszerűen létezik a maga értelmetlen okáért. Nincs szükség szép szavakra, költők tegyék le a tollat. Nincs szükség társadalomkritikára, írók és tudósok cselekedjetekek hasonlóképpen. Ezekben az években rémesebben konganak a szavak mint egy megrepedt fazék. Aki ezt nem érzi, az süket. Süket és nem sokat veszít ha ostoba és konok üvöltgetéséért a barbárok forró ólommal öntik tele a fülét.

(Budapest)

Remenyik Zsigmond

VILÁGPOLITIKAI PROBLÉMÁK

A MÁSODIK INTERNACIONÁLÉ BUKÁSA

1929-ben, berlini tartózkodásom idején, meglátogattam Eduard Bernsteint, a második Internacionálé egyik legtekintélyesebb teoretikusát. Utoljára 1917 végén, a háború alatt, Bernben találkoztam vele, amikor a Független Szocialisták csoportjához tartozott. Ebben az időben a háború ellen hadakozott s Scheidemann, Ebert, Wels és a többi „végső győzelemig kitartó” szocialista ellenfele volt. 1917-ben megegyeztünk; 1927-ben nem. Szememre vetette, amiért az akkor Berlinben üléselő antifasiszta kongresszusra jöttem. „Mint szociáldemokraták — mondotta — úgy látom, hogy Németország sokkal jobban megközelíti a szocialista ideált, mint Oroszország”. „Ugy?” — csodálkoztam el. „Igenis — hangzott a válasz — Németországban demokrácia van: Oroszországban viszont diktatura. Igaz, hogy Németországban fennáll a kapitalizmus, de még Oroszországban sem rombolták le”.

Még egy nyilatkozatára emlékszem azokból a napokból: „Ha a bolsevizmus és a fasiszmus között kellene választanom, mindenkor a fasiszmust választanám.”

Nem hittem a füleimnek. Valóban ugyanaz a Bernstein volna ez, aki — bár 1914 augusztus 4-én az egész német szociáldemokráciával együtt megszavazta a hadihiteleket, mégis később — a háború és Scheidemann, a szociáldemokrácia akkori feje ellen harcolt?

A második Internacionálé már a háború kezdetén súlyos krízisen ment keresztül. A szocialista pártok majd minden országban kapituláltak a sovinizmus hulláma előtt s a különböző országok nemzeti pártjainak áramlatában úsztak, már pedig nyilvánvaló, hogy a proletár mozgalom nem lehet egyidőben nemzeti és nemzetközi. Abban a pillanatban, amikor a német szociáldemokrácia közös akcióba kezdett a porosz imperializmussal, az Internacionálé automatikusan megszűnt. A német hadihitelek megszavazása az általános szétbomlás jele volt. Franciaországban, Angliában, a hadviselő államok legtöbbszörében a szocialista

pártok felkarolták a háború ügyét. Albert Thomas, Arthur Henderson hadügyminiszteri tárcát vállalnak. A szocialista vezérek, háború előtti antimilitarizmusukról megfélemedezve, a legkitartóbbak a „végső győzelemig“.

A német szociáldemokrácia esete azért a legpéldászerűbb, mert a német szociáldemokrácia volt a második Internacionálé központja, eredete, leghatalmasabb csoportja és azért is mert bukása a legteljesebb. A második Internacionálé ugyanannak tekintette Berlint, mint a harmadik Moszkvát. Mekka megszüntetése az Izlam halála, Moszkva eltörlése a bolsevizmus felbomlása, Berlin bukása a második Internacionálé bukása. Ez az oka annak, hogy a következőkben a második Internacionálé történelmi modeljeként a német szociáldemokráciát vesszük.

*

A sovinsztákká lett német szociáldemokraták elég erős ellenzékre találtak saját soraikban. Marxra és Engelsre támaszkodtak Liebknecht, R. Luxemburg, Haase, Ledebour, Bernstein s mindazok, akik 1916-ban felidéztek a pártszakadást és megalakították a Független Szocialista Pártot. Ezek voltak azok, akiknek soraiból a későbbi szélsőbaloldali Spartakus Szövetség tagjai kikerültek. Tudjuk, hogy a spartakisták voltak a militáns forradalmárok, akik már 1914-ben tiltakoztak a hivatalos vezérek kapitulációs politikája ellen s akik 1918-ban a német forradalom zászlóvivői lettek.

1918 augusztusában a kormány egy utolsó 600.000 emberből álló ujoncozási törvény elfogadását kéri. Ludendorf véleménye szerint technikailag ez az ujoncozás lehetetlen és haszontalan, különben is minden elveszett s haladéktalanul meg kell kezdeni a fegyverszünet tárgyalásokat az azonnali béke érdekében. Jellemző, hogy az azonnali békéért való szociáldemokrata parlamenti akció egyáltalán nem előzte meg, sőt egyszerűen utána kullogott Ludendorf tábornok jelszavainak. A császár ezidőtájt Spaban tartózkodik. A főhadiszálláson hosszú vitatkozások folynak arról, hogy a már katasztrófálissá vált helyzetre megoldást találjanak. — Milyen szerepet játszanak ekkor a szociáldemokraták? Miksa badeni herceg, az Ebert előtti utolsó kancellár a császár lemondását követeli. A szociáldemokratákban sohasem volt meg a bátorság, hogy ezt a kérdést felvessék. Így történik, hogy Baden hercege az, aki a császárt lemondattja.

Ujkabinet alakul Ebert kancellárral az élén. Ebert a legutolsó pillanatig megőrzi hivatalosan a császári kancellári jelleget. Kerüli még a célzásokat is abba az irányba, hogy a császár detronizációja következhet. S hogy a dolog megtörténik, hogy a császár lemond — ez a szocialisták ellenére, a népfölkelés nyomása alatt következik be. Maga a szocialista Scheidemann jelenti ki emlékirataiban, hogy a szociáldemokraták akkoriban monarchistábbak voltak a polgári pártoknál.

Amikor a császár lemondásának s a köztársaság kikiáltásának „kellemetlen“ kérdése felvetődik Ebert az, aki a legkitartóbban ellenáll.

Közben a forradalom szinte egész Németországban kitör. A kiel matrózok lázadása, akik megtagadják a flotta kivonulását egy végső csatára, aminek különben sem lett volna más célja, mint a hadvezetőség (a nagyvezérkar) presztizsének megmentése. A mozgalom tovább fejlődik. Megalakítják a munkás és katona tanácsokat. Példájukat követik Bréma, Stuttgart, München munkásai.

Ebert — a polgári pártok közreműködésével — koalíciós kormányt akar alakítani. A tömegek azonban, a spartakista csoport vezetése alatt, egy tisztára szocialista köztársasági kormány alakítását követel-

lik, kizárólag a Független Szocialista Párt tagjaiból, akikkel ebben a pillanatban többé-kevésbé szoros a kapcsolatuk. S tényleg: az öreg szociáldemokraták ellenállása sikertelen: a népbiztosok tanácsa alakul meg. A szocialdemokrata pártból Ebert, Scheidemann, Landsberg, Haas és Dietmann vesznek részt a kormányban. A spartakisták, élükön R. Luxemburggal és K. Liebknechttel külön csoportot alkotnak.

A Független Szocialista Párt elég erősnek mutatkozott egy pacifista ellenzék megszervezésére, de — mint láttuk — teljesen képtelennek arra, hogy forradalmi mozgalmat vezessen. Az ő gyöngeségüknek köszönhető, hogy a szociáldemokraták megtartották a hatalmat s hogy később, a militaristákkal és a császár tábornokaival szövetségbe, tartósan visszafojthatták a forradalmat.

Maga Scheidemann, a jobboldali szociálisták vezére s az első köztársasági kormány minisztere vallja be emlékirataiban, hogy pártja súlyos hibát követett el akkor, amikor az adott kedvező pillanatban nem valósította meg a szociális forradalmat. Ezzel ellentétben azonban ő is és Ebert is mindent megtettek a német forradalom elgáncsolására. Igaz ugyan, hogy olyan jelszavakkal, amikkel valójában az új köztársaságot kellett volna megmenteni. — Hogy célhoz érhesse nek felhasználták Erhardt és mások ellenforradalmi osztagait, s így Erhardt, Göring és Epp azok, akiknek segítségével sikerült azt a köztársaságot megmenteni, amelynek nevében Noske, a szociáldemokraták másik vezére s az akkori kormány hadügyminisztere lemészároltatta a munkásokat.

Ennek az eljárásnak később súlyos következményei lettek; mert megmentették ugyan a köztársaság jelvényeit de lerombolták az alapját. Ha II. Vilmos isten kegyelméből uralkodott, úgy a német köztársaság a császár kegyelméből, 15 éven keresztül próbálták leplezni ezt a tényt. A maguk részéről tényleg mindent megtettek, hogy a látszatot megőrizték.

A szociáldemokraták számára a régi rend tisztjeivel való egyesülés a kisebbik bajt jelentette a nagyobbik baj, a proletár köztársasággal szemben. S ez az a pillanat, amikor felszakadt az a rés, amelyen keresztül behatolhattak annak a köztársaságnak az ellenségei, amit megmenteni akartak. Ezen a résen keresztül jött vissza Hindenburg, egész kíséretével; ezen a résen keresztül nyerték vissza mindenhatóságukat kelet Poroszország junkerei; ezen a résen keresztül vitta vissza elvesztett területeit a német remilitarizáció eszméje. Ez a nagy, 1918-ban elkövetett hiba volt az oka a német forradalmi mozgalom félúton való megállásának, vagyis annak, hogy a polgári demokrácia a régi rend támogatásával ily módon a weimari alkotmány holt betűje maradt.

A kormányban résztvevő német szociáldemokrácia már kezdettől fogva kénytelen volt térdet hajtani szövetségesei s azok mindenható osztagai előtt. Mikor R. Luxenburgot és K. Liebknechtet meggyilkolták nem volt bátorsága, hogy a gyilkosokat polgári bíróság elé állítsa; hadbírótság elé kerültek és azok felemelték őket. Később, Rathenau meggyilkolásakor ugyanezzel a kormányzati gyengeséggel találkozunk, amely sem nem akar, sem nem tud tabula-rasa-t csinálni a merénylet kezdeményezőivel. De, bár a fekete-piros-arany zászlót a nép vére mooskolja be, a weimari alkotmány látszólag megmenekül.

A győző államok szociálistáinak háború utáni politikája nem kevésbé állott ellentétben a marxista doktrínával. Támogatták ugyan a wilsoni béke 14 pontját, de amikor eljött az idő, hogy ezt a koncepciót elmélyítsék, amikor a generálisok a népek önrendelkezési jogán

alapuló, annexió nélküli béke helyett a versaillesi béke feltételeit kényszerítették a legyőzöttekre sem a második Internacionálé, sem a győző államok szociáldemokratái nem emeltek semmilyen hathatós tiltakozást ez ellen. Ellenkezőleg: szavazataik által elismerték a versaillesi szerződést. Magában Belgiumban az egyik szerződést aláíró miniszter, Vanderwelde a második Internacionálé elnöke volt. Az egyetlen dolog, amit a wilsoni pontokból megmentettek a Népszövetség volt, de ez is csak keret, a szellemet még Versaillesben megfojtották. Az 1918-as zavargások és a németországi infláció okozta lökések s később a prosperitásnak nemcsak Amerikán, hanem Európán is végigvonuló hulláma nyomán úgy látszott, hogy „Európa újjáépítése” lesz a második Internacionálé jelszava. Hilferding u. i. aki ennek a tételnek egyik szóvivője volt azt állította, hogy a kapitalizmus még soká fennáll, következőképpen a szociáldemokráciának össze kell vésnie fogni. A kapitalizmus lassan-lassan belenő a szociálistába és épp e folyamat meggyorsítása érdekében szükséges a szociáldemokraták aktív részvétele a kormányzásban. Arról van szó — mondták, — hogy a szocializmus behatol a kapitalizmusba. Németországban, főleg Poroszországban, a kormányban való részvétel közvetlenül és állandóan történt; a birodalom többi tartományaiban viszont különböző formákat öltött. De akár közvetve, akár közvetlenül — ezt a részvételt mindenhol feltalálhatjuk a második Internacionálé jelszavának megfelelően, amely az egész világon azonos: „megmenteni a kapitalizmust és áthatni azt a szociálistámmal.”

Pedig ennek ép' az ellenkezője történt. A világ kapitalista felfogását, a nacionalista elemeket eleinte megtörték, később előnybe részesítették. A valóságban volt Németországban egy rövid időszak, (kb. 1923—24-től 1928-ig) amikor hinni lehetett, hogy az újjáéledés sikerülni fog. Ez volt az az idő, amikor a német ipar amerikai mintára pénzzel újjászervezték. „Racionalizálni és amerikanizálni Németországot” — hangzott ekkor a jelszó. Később azonban fiderült, hogy magát Amerikát sem lehet „fordizálni”. Ezalatt az idő kedvezett a német Szoc. Dem. Pártnak. A párt számszerűleg folyton erősödött. Tagjai száma százazrekre ment; választói száma elérte a 4, 6, 8 milliót. Körülbelül 800 újság felett rendelkezett. Miután a porosz miniszterelnök szociáldemokrata volt, közvetlenül vagy közvetve híveik százazreit tudták elhelyezni. Lassanként hatalmas pártbürokrácia fejlődött ki. A szervezési mánia különben is olyan jellegzetes német tulajdonság, hogy közmondásos. Az ilyesmi viszont kellemetlenségeket okozhat egy olyan pártnak, amely harsolni akar. A nagy végső célok mindinkább elhalványulnak, hogy helyet adjanak az egyetlen célkitűzésnek: folytatni az államapparátusban való részvételt. A szoc. dem. ak hogy ezt a vívmányt megőrizhessék olyannyira eltávolodtak eredeti céljaiktól, hogy ők, a per excellence pacifisták odajutottak, hogy megszavazzák a flotta újjászervezését. Ugyanebben az időben (1924-ben) Hindenburgot birodalmi elnökké választják. Ez volt talán az utolsó ütközet, amit a német szociáldemokraták a mindinkább erősödő régi rend ellen vvtak.

A szociáldemokraták mindenfelé mind kevesebbet beszélnek a szocializmusról. Mindinkább a demokráciát követelik, s végül már csak ezt húzzák alá belőle. Németországban ők a weimari demokrácia védelmezői és azok is akarnak maradni. Angliában ők az Angol Birodalom, Franciaországban pedig a Harmadik Köztársaság. Az angol Labour Party, amely a háború után belépett a Második Internacionáléba, amikor 1924-ben kormányra került, ugyanazt a vonalat követte

mint a német szociáldemokrácia. Mielőtt uralomra került — munkás párt, mihelyt uralmon volt, hatalmát kizárólag a brit imperializmus érdekében használta fel. (Nem véletlen, hogy Mac Donald, a Labour Party egykori vezére, egy ultra konzervatív kormány miniszterelnöke.) Ismeretes, hogy az 1924-es angliai általános sztrájkot maguk a Labouristák fojtották meg és hogy ugyanebben az időben támogatták az egyiptomi, indiai és a többi angol gyarmati függetlenségi mozgalom elleni kormányelnyomást.

Franciaországban a szocialisták egyrésze megszavazta a versailles-i szerződést. És bárha volt bennük annyi bölcsesség, hogy nem vettek közvetlen részt a kormányban — egy a kapitalista állam követeléseivel szemben túl lágy ellenzék kivételével — nem tudtak még sem szabadulni a köztársaság militarizálásának közvetlen felelőssége alól s az ő támogatásuk tette lehetővé, hogy Franciaország a világ első fegyveres erejévé lett. Ugyanígy terheli őket a közvetlen felelősség a Marokkó elleni gyarmati háborúért, valamint az összes polgároknak — a nőknek is — háború esetére szolgáló militarizációjáért.

A második Internacionálé egész politikája, gazdaságpolitikája a kapitalizmust támogatja. A nemzeti kisebbségekkel szemben követett politikája, a leszerelést elgáncsoló viselkedése, a versaillesi szerződés fenntartása a győző államokban s a neo-imperializmus előtti behódolása a legjobban a genfi Népszövetségben tükröződik vissza. Itt nyilvánulnak meg a legvilágosabban a második Internacionálé gazdasági tendenciái; itt nyilvánulnak meg a legvilágosabban nemzetiségi törekvései is: a „győzőknél“ a versaillesi szerződést védik, a „legyőzötteknél“ pedig — nacionalista szempontokból a versaillesi szerződés ellen manővririznak. Nem bírálják az imperializmust, csak a szerződést, anélkül, hogy a saját hazai imperializmusuk bírálatába is belemennének. Valamennyi, tulságosan jólismert jelszavaik (mint pl. „helyet a napon“, „egyenlő jogokat“) nem egy valódi egyenlőséget jelentenek a békében, hanem a militarizmus és a versaillesi szerződés elleni harc látszata mögött — a legyőzött országok neo-imperialistaival való együttműködés ügyét szolgálják. „Pan-Európa“ jelszavuk nem egyéb mint a Naumann-féle „Középeurópa“ eszme új kiadása. Az átlátszó redőny mögött fellelhető a „Drang nach Osten“.

Ebben a zavaros légkörben a nagy krach hire, a Wall-Street-i feketé péntek mint a villámcsapás ütött be a második Internacionálé tételére a kapitalizmus belenövéséről a szocializmusba. A valósággal megkezdődött a szociáldemokrácia bomlási folyamata, nem annyira mint párté, hanem az ideológiáé. Az elején ragaszkodtak ahhoz a gondolathoz, hogy a krízis csak átmeneti és rövid ideig tart. A vágy volt e gondolat szülőanyja. Ugyanakkor keletről fenyegette a nagy csapás a második Internacionálé: az U. R. R. S. „ötéves terve“. Eddig állandóan azt hangoztatták, hogy a bolsevizmus értéktelen s csak rombolni tud, s most ezt az állítást mind nehezebb volt fenntartani. Ennek ellenére fenntartották. Fenntartották még akkor is, amikor a világ polgári sajtója már elismerte, hogy korántsem bluffról van szó, mint ahogy a szociáldemokrata sajtó írta, mert Oroszország valóban szédítő arányokban industrializálódik.

A gazdasági világválságnak más súlyos következményei is voltak a szociáldemokráciára. Hogy kormányon maradhassanak, kénytelenek voltak minden olyan antiszociális intézkedést helyeselni, amit a kapitalisták automatikusan hoztak, hogy a krízis terhét a munkásosztályra hárítsák át. Állandóan csökkentették a béreket. A munkanélküliek száma megnőtt; a fizetési pótlékokat is progresszive redukálták. A

reformok ugynevezett szocializmusa ép' onnan kapta nevét, hogy a forradalmi szocializmussal ellentétben progresszív reformokkal akarja a munkás osztály effektív helyzetét javítani, mind erősebben behatolni az államgépezetbe és ilyen módon megteremteni a szocializmust. A krízis következtében nemcsak ez a politika vált lehetetlenné, hanem pontosan az ellenkező folyamat teljesedett be mindenütt úgy gazdasági, mint politikai téren.

Ebben az időben a vámkokat hallatlan mértékben felemelték: de főleg Németországban féktelen támogató politikába kezdtek a junkerek javára, ami annál kiáltóbb ellenmondást jelentett a szociáldemokrácia számára, mert a junkerek rettenetesen eladósodott birtokainak megmentését célozta, akiknek nyomása alatt kimondottan autarkikus politikára köztötte le magát. Természetesen ez súlyos megterhelést jelentett a munkásosztály számára. A porosz junkerek e szubvencionálása idején a korrupció hatalmas botrányai lepleződtek le, amelyekben a legmagasabb személyiségek, tábornokok és politikusok szerepeltek.

A junkerek tetszésének megnyerése céljából a német szociáldemokraták még május elseje ünneplését is megtiltották s a szoc. dem. Zoergibel, Berlin rendőrfőnöke 1929 május elsején lövetett azokra a munkásokra, akik a tilalom ellenére tüntetni akartak. Milyen ironia, hogy ugyanazok a szociáldemokrata vezetők 1933 május elsejét megünnepelelték — horogkeresztes lobogó alatt.

Amint láttuk a német Sz. D. P. a valóban szocialista programpontról már rég lemondott. De le kellett mondania a program másik előtérbe helyezett pontjáról, a demokráciáról is. A birodalmi alkotmány 49. szakasza — amit Ebert 1923-ban már felhasznált egyszer munkásfelkelés megfojtására, Szászországban és Thüringiában, — önként kínálkozott erre a célra. A 48. szakasz a birodalom elnökének rendkívüli esetekben hivatalos hatalmat ad, amely által az alkotmányt részben felfüggesztheti. Németországban így kezdődött meg a rendelet törvények korszaka. Ezeket a rendelet törvényeket a hatalmon lévő szociáldemokrácia nemcsak megszavazta, hanem ki is hirdette. Otto Braun továbbra is porosz miniszterelnök maradt, s a politikai türelmességet párt-társai a Reichstagban folytatták. Ez az a kellemetlen időpont, amikor a szociáldemokrácia kitalálja a „kisebbik rossz” elméletét, mondván: jobb a kis bérredukció, mint a nagy; majd később: jobb a nagy bérredukció mint egy véres sztrájk; még később: inkább Hindenburg, inkább Papen, inkább Schleicher mint Hitler; végül inkább Hitler mint a forradalom, inkább a második Internacionáléból való kilépés, inkább behódolás, inkább a másik oldalra való áttérés és a szabad szakszervezetekről való lemondás, inkább átvenni őket a kötelező fasiszta szervezetekbe, inkább bizalmat szavazni Hitlernek a Reichstagban — mint illegálitásba menni, mint vezetni a harcot, vállalva az egész egyesült proletáriátussal a fasiszta ellenforradalom megdöntésére.

Ez alatt az idő alatt a szociáldemokráciának gyakran lett volna alkalma harcba lépni. Az első nagy hibája volt, hogy Hindenburgot saját jelöltjeként mutatta be. Naivul azt hitte, hogy a tannenbergi öreg rohamsisakos hű és loyális őrzője lesz a weimari alkotmánynak. Tisztára illúzió volt. Az igazság az, hogy a szociáldemokraták nem tudtak sem jelöltet, sem programot állítani a Hitler-mozgalom ellenében époly kevéssé, mint a kommunizmus ellen. Az alkotmány pontjaiból vett formulákhoz ragaszkodtak, holott az alkotmány már rég holt betű volt. A miniszteri bársonyszékekhez ragaszkodtak, holott

ezek már rég akta nélküli hivatalokból és összeköttetés nélküli telefonokból állottak. És nemcsak Otto Braun porosz miniszterelnök telefonja volt elvágva, hanem magát a német szociáldemokráciát is elvagták a német tömegektől. A német szociáldemokrácia alábecsülte a nemzeti szocialisták erejét egészen addig a pillanatig, míg ezek el nem távolították őket s aztán, miután behódoltak korbácsot nem kaptak. A szociáldemokraták egyáltalán nem látták, hogy mennyire szerencsétlen az ő ügyükre, hogy utolsó ütőkártyaként a generálisokra és a junkerekre, a weimari alkotmány legelkeseredettebb ellenségeire támaszkodtak. Mindez azért történt, mert olyan hosszú ideig hagyták szunyadni tömegeiket, hogy már nem volt bizalmuk azok erejében, másrészt halálosan félték ettől az erőttől. És nemcsak Németországban. Ha a második Internacionálé beváltotta volna azokat a programpon-
tokat, amelyek minden tagsági könyvében megtalálhatók, úgy joggal állíthatjuk, hogy maga a háború is elkerülhető lett volna összes következményeivel együtt. Nem lett volna versaillesi „béke“, s ahelyett hogy a kapitalizmus agóniáját nyujtották, halálos csapást mérhettek volna rá, egy csapással megszüntetve a krízist, a fasizmust és a háborút.

Elérkeztünk az utolsó fázishoz: a német szociáldemokrácia és a második Internacionálé bukásához. A német politika 1930 óta furesza periódushoz érkezett. Az az idő ez, amikor már nincs parlamentarizmus, már nincs demokrácia; ellenkezőleg: minden két-három hónapban új választás. A szociáldemokrácia fokozatosan elveszti pozícióit, hol a kommunisták javára, de főleg a nemzeti szocialisták azok, akik hatalmas lépésekkel előnyomulnak.

A valódi hatalmat a szociáldemokraták már rég elvesztették. De elérkezett az a pillanat, amikor a bársonyszékekből is kiüldözték őket. 1932 július 20-án von Papen kancellár egy tisztet küldött ki két katoná kíséretében, akik betűszerint elkergetik hivatalából Severing befügyminisztert, aki hang nélkül kapitulál. Ez a behódolás annál érthetlenebb, miután a szociáldemokráciának mint láttuk nemcsak hatalmas szervezet áll a háta mögött, hanem a német rendőrség legnagyobb része is az ő tagjaiból rekrutálódott. Maga Greszinski, Berlin akkori rendőrfőnöke is szociáldemokrata volt.

A szociáldemokratáknak hogy a biztos verességet megakadályozzák és hogy a fasizmust leverjék, csak egy útja volt: a munkásosztály egységfrontja, s az általános sztrájk. A kommunisták több ízben tettek ajánlatot az egységfront megalakítására és általános sztrájkra, a szociáldemokraták azonban mindannyiszor visszautasították őket és elzárkoztak. Szabotálták az egységfrontot, olyan okokat keresve és találva, amelyek az együttes akciót meghiúsíthatják. Amellett visszautasításuk valódi okai nem azok a részletkérdések voltak, amelyeket előtérbe helyeztek, hanem az a — szociáldemokraták részéről jogosult félelem, — hogy egy harci egységfront esetén a kommunista párt lesz az, amely — miután forradalmi taktikát követ — a vezetést magához ragadja. Tegyük hozzá, hogy pontosan e magatartásuk ellenzékeképpen váltak le nagy szociáldemokrata csoportok és csatlakoztak a kommunistákhoz. E bomlási folyamat háttérben hangsúlyozódik ki a vezérek teljes kapitulálása.

Maga Kautsky, a második Internacionálé nagy mestere írta 1914-ben a „Neue Zeit“-ban: „A második Internacionálé nem elég hathatos harci eszköz, csak... béke idejére jó eszköz...“ És ez az igazság! A második Internacionálé már 1914-ben megbukott. Ahelyett hogy a háború ellen harcolt volna, csatlakozott a háborúhoz. Ahelyett, hogy

1918-ban munkáskormányt alakított volna, leverte a forradalmi mozgalmat. Ahelyett, hogy 1933-ban leverte volna a fasiszmust nemcsak ellenállás nélkül kapitulált, hanem maga is Hitler rendelkezésére bocsátotta magát. Egy olyan fegyver, amely csak béke idejére jó és háború esetén mint valami értéktelen játékszer sem támadásra, sem védekezésre nem alkalmas, nem egyéb, mint az egész világ által megvetett tragikomikus blöff.

A porosz tartományi gyűlés 1933 május 17-i ülésén Kube fasiszta képviselő ezt vágja a szociáldemokrata frakció szemébe: „Csodálkozom, hogy egy szociáldemokrata ebben a pillanatban, ebben a helyiségben még szólni merészel. Az egyetlen jog, amit a szociáldemokrácia számára még elismerünk, az az hogy szégyelje magát és hallgasson“. Erre a sértésre a szociáldemokraták felállással válaszoltak: és ebben a vigyázz állásban szavazták meg a bizalmat a „Führer“-nek is.

(Paris)

Károlyi Mihály

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A VILÁGGAZDASÁGI VÁLSÁG ÉS A TECHNIKA

Az a kapitalizmus általános válságának periódusára jellemző tehetetlenség, hogy a rendelkezésre álló termelési telepeket teljes mértékben nem képes kihasználni, a válság folyamán rendkívüli mód emelkedett. Az amerikai acélipar termelési kapacitása pl. 1930-ban évi 63 millió tonnával rendelkezett, 1931-re befejeződtek a konjunktúra idején megindított építkezések, minek következtében a termelési kapacitás kerek 7 millió tonnával növekedett. Az így meglevő 70 millió tonna kapacitásból 1932-ben azonban csak 14 millió tonnát használtak ki. Természetes, hogy ily körülmények között az amerikai acélipar vezeterei az új építkezések szüneteltetését határozták el, mindaddig, míg a meglevő kapacitást egészében kihasználhatják. Mivel pedig még a magas konjunkturájának számító 1929-ben is csak kevéssel több mint 50 millió tonna acélt termeltek az Egyesült Államokban, ezért teljességgel kiszámíthatatlan, hogy az amerikai acélipar mai termelési kapacitása a tőkés termelési viszonyok közt valaha is teljességgel kiaknázható legyen. Hasonló a helyzet az amerikai szén- és automobil, az angliai textil, szén és hajóépítő stb. iparokban. A nagy ipari államok vas-, acél- és gépiparának adalékai tényleg arra engednek következtetni, hogy 1931 és 1932-ben a termelési eszközök termelése a természetes kopást sem fedezte.

Teljesen téves volna azonban ebből azt következtetni, hogy a válság folyamán a munka produktivitásának emelkedése értelmében semmiféle technikai haladás sem történt. A minőség tekintetében új ebben a szakaszban, hogy azelőtt a tőke a technikusoknak új módszerek kieszelésének feladatát szabta ki a termelési költségek csökkentése céljából, tekintet nélkül arra, hogy ezáltal a termelt áru mennyisége emelkedik. Minden technikai újítás bevezetését eddig tényleg a termelési kapacitás ugrásszerű emelkedése követte. Jelenleg a tőke a technikusoktól a termelési költségek leszállításának olyan módszereit várja, amelyek a termelés volumenének emelkedését nem vonják maguk után. Hogy a válság folyamán a termelési költségek leszállítása tényleg sikerült, ezt a nagytőkés vállalkozások számos beszámoló jelentése igazolja. A megtakarított költségek legnagyobb